

Wioletta Wilczek, *Polski język motoryzacyjny początku XXI wieku (na materiale portali hobbystycznych)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2016, ss. 239

Problematyka socjolingwistyczna stanowi obecnie popularną dziedzinę badań językoznawczych, zwłaszcza wśród młodych badaczy. Świadczy o tym szybki przyrost prac poświęconych leksyce używanej w określonych grupach społecznych. Książka Wioletty Wilczek pt. *Polski język motoryzacyjny początku XXI wieku (na materiale portali hobbystycznych)* wpisuje się w bardzo eksplorowany poznawczo nurt współczesnego językoznawstwa, jakim jest analiza zjawisk językowych zachodzących w różnego rodzaju grupach komunikacyjnych. Recenzowana książka jest skróconą wersją rozprawy doktorskiej zatytułowanej *Język hobbystycznych portali internetowych w perspektywie lingwistyki płci i socjolingwistyki (na przykładzie portali motoryzacyjnych)*. Analiza materiału badawczego poprowadzona została z dwóch perspektyw: lingwistyki płci oraz socjolingwistyki.

Monografia liczy 239 stron, z czego 218 obejmuje jej zasadniczą część, a pozostałe zajmują, obok standardowych elementów, wykazy skrótów i oznaczeń, bibliografia oraz spis źródeł, z których pozyskano materiał analityczny. Praca podzielona jest na cztery części. Pierwsza stanowi omówienie stanu badań nad problematyką języka płci. Autorka prezentuje tu naukowe dociekania na temat lingwistyki płci oraz tematu płci w sieci. Ponadto omawia cechy języka płci oraz wyznaczniki odmienności języka kobiet i mężczyzn. Tłem swoich teoretycznych rozważań czyni kategorię stereotypu płci, którą szczegółowo charakteryzuje. Badaczka prezentuje językowy obraz płci – pasjonatów oraz pasjonatek motoryzacji:

Moim celem jest przedstawienie pewnego ogólnego obrazu płci, obecnego na portalach motoryzacyjnych dla kobiet i mężczyzn. Ukazanie najbardziej wyrazistych cech językowych,

a także ich przekraczanie i pojawianie się u płci przeciwnej, pozwoli traktować tematykę motoryzacyjną jako obszar potwierdzania i zaprzeczania właściwości językowych przypisywanych przedstawicielom danej płci¹.

W pierwszej części pracy prezentuje także zagadnienia związane z socjolingwistyką, tj. omawia typologie socjolektów oraz podejmuje próbę klasyfikacji leksyki motoryzacyjnej w języku środowiskowym.

Druga część monografii zawiera charakterystykę źródeł badawczych. W sposób precyzyjny autorka omówiła elementy budujące typowy internetowy portal motoryzacyjny. W przypisie do informacji ogólnych na temat portali motoryzacyjnych autorka wyjaśnia, co cenne w dalszej lekturze pracy, niuans terminologiczne: „ze względu na rozmycie struktur gatunkowych stron internetowych oraz niejednorodność terminologiczną («portal», «wortal», «serwis», «forum») [...], nazwy te stosuję wymiennie [...]”². W tej części pracy wymienione zostały również pola gatunkowe portalu motoryzacyjnego: ogłoszenia, porady, wywiady, recenzje, galeria, newsy, ankiety, felietony, sondaże itd. Dalej autorka scharakteryzowała pokrótce cztery portale motoryzacyjne, z których zaczerpnięty został materiał badawczy.

Trzecia, najobszerniejsza część, zawiera analizę materiału leksykalnego pochodzącego z portali motoryzacyjnych w ujęciu lingwistyki płci. Na wstępie badaczka precyzuje zakres i charakter analizy. Podkreśla, że:

Przeprowadzona analiza nie ma w swym założeniu obrazowania statystycznego i ilościowego, ale na podstawie dokonanych obserwacji mogę stwierdzić, że wymienione zjawiska są charakterystyczne w obrębie kilku najbardziej rozbudowanych portali motoryzacyjnych. Stwierdzenie powszechności występowania poniższych zagadnień i tendencji jest efektem zapoznania się z obszernym materiałem analitycznym [...]. Szczegółowa analiza statystyczna w wypadku tak obszernego i różnorodnego materiału oraz wielopłaszczyznowości tematycznej i wielorakości wątków mojej pracy, wydaje się mało produktywna i nieadekwatna do prezentacji złożoności problematyki³.

Ważny rozdział tej części badaczka poświęciła na omówienie elementów składających się na język mężczyzn i kobiet oraz cech różnicujących. Co ciekawe, zwróciła uwagę nie tylko na typowe wyróżniki kobiecości w języku, czyli świat kolorów: *czarny kolorek, [auto] musi mieć ładny kolor, w końcu*

¹ W. Wilczek, *Polski język motoryzacyjny początku XXI wieku (na materiale portali hobbyistycznych)*, Katowice 2016, s. 56.

² *Ibidem*, s. 47.

³ *Ibidem*, s. 55–56.

kobietą jestem, czy eufemizację, zwłaszcza wulgaryzmów: *k...rwa*, ale również na swego rodzaju „przekroczenia” języka płci, np. ekspresywność języka mężczyzn a profesjonalizm i fachowość języka kobiet. Drugi rozdział tej części to szczegółowy przegląd wyznaczników stereotypu płciowego związanego z motoryzacją, m.in. kobiece mylenie kierunków, damskie parkowanie, jazda po męsku czy stereotyp kierowcy BMW. W tym rozdziale autorka zawarła też stereotypową językową kategoryzację pojazdów: *babskie autko* i *męska fura*, jak również językowe sposoby wartościowania kierowcy: *mistrz kierownicy*, *niedzielny kierowca*, *pirat drogowy*, i określenia kobiet kierowców: *busiarka*, *drajwerka*, *kierowczyni*, *kierownicza*, *szoferka*. W dalszej części badaczka charakteryzuje specyfikę kobiecych portali motoryzacyjnych. Zwraca uwagę na takie elementy, jak: sfera wizualna internetowych portali dla kobiet, mody aspekt pasji motoryzacyjnej, a także hobby motoryzacyjne związane z macierzyństwem (*motomama*).

Czwarta część książki zawiera charakterystykę leksyki motoryzacyjnej w ujęciu socjolingwistycznym. Badaczka przyjęła, że:

leksyka motoryzacyjna została określona mianem socjolektu, a użytkownicy portali motoryzacyjnych utożsamieni z grupą społeczną. Z powodów stylistycznych oraz w celu uniknięcia nadmiernej redundancji wymiennymi określeniami dla socjolektu będą: „słownictwo”, „język”, „leksyka”. [...] Zaprezentowana w dalszej części pracy leksyka motoryzacyjna stanowi zbiór elementów, które wyróżniają język miłośników motoryzacji na tle języka ogólnego. Wiele z przytoczonych leksemów nie funkcjonuje wyłącznie na portalach motoryzacyjnych, ale jest też używanych na gruncie motoryzacji w rzeczywistości pozawirtualnej, co dowodzi w dużej części przypadków jednorodności socjolektu motoryzacyjnego bez względu na kontekst komunikacyjny⁴.

W pierwszym rozdziale tej części pracy autorka sprecyzowała przedmiot i zakres badań: wskazanie najbardziej swoistych elementów socjolektu motoryzacyjnego, wskazanie kręgów tematycznych dotyczących motoryzacji oraz opisanie środków językowych tworzących leksemy socjolektalne, m.in. neologizmów semantycznych i strukturalnych, deminutywów, augumentatywów, elementów ekspresywnych.

W drugim rozdziale badaczka szczegółowo omówiła uniwersalne dla środowiska posługującego się językiem motoryzacyjnym określenie *moto* (*motobabki*, *motofan*, *motomamusia*, *motomaniak*). W kolejnym rozdziale autorka podzieliła prezentowaną leksykę motoryzacyjną na trzy główne grupy tematyczne: ekwiwalenty leksemów *samochód* i *motocykl*, nazwy marek

⁴ *Ibidem*, s. 125.

i modeli pojazdów (*audica, fordziak, peżocik*) oraz leksemy, których podstawą nazewniczą uczyniono logo samochodu (*auta spod znaku rombu, lew na masce*). Pierwsza z grup tematycznych została z kolei podzielona na cztery podgrupy: określenia samochodów lub motocykli, które są dodatnio wartościowane (*igielka, maszyna, maszynka*), określenia waloryzowane negatywnie (*trup, złom*), neutralnie (*gabłota, sprzęt*) oraz określenia wskazujące na funkcję, którą pełni pojazd (*dresowóz, zakupowóz*). Autorka zwraca uwagę przede wszystkim na nagromadzenie neosemantyzmów (*bestia, diabeł, dziadek, igła*) i określeń metaforycznych (*cztery kółka*). W drugiej grupie leksemów badaczka wydzieliła osiem podgrup: określenia marek aut z formantami sufiksalnymi (*audica, fiestka, golfik, matizek*), nazwy odnoszące się do wyglądu pojazdu (*beczka, okular*), określenia marek aut poddane derywacji wstecznej (*merc, suzi*), leksemy o formie dostosowanej do polskiej fonetyki (*hjundaj, sejczeno*), nazwy powstałe na skutek adideacji i skojarzeń metaforycznych (*cytryna, kijanka*), akronimy (*BMW – bolid młodzieży wiejskiej*), imiona pojazdów (*renia*) oraz leksemy nawiązujące do kraju, w którym wyprodukowano pojazd (*japończyk, skośnooki, włoch*). Każdy podrozdział kończy tabela z zestawieniem określeń należących do danej grupy i podgrupy wyrazów, a także z danymi frekwencyjnymi. Takie graficzne uporządkowanie wyekscerpowanego materiału jest dużym walorem pracy.

W kolejnym rozdziale czwartej części pracy autorka skupiła się na analizie określeń mieszczących się poza polem tematycznym „pojazd”, takich jak: określenia charakteryzujące rodzaj paliwa (*benzyniak, dizelek*), leksemy odnoszące się do części składowych pojazdu (*klima, macha*), określenia zawodów związanych z motoryzacją (*mechan, mechanior, znachor*), leksemy charakteryzujące korozję (*purchelki, ruda*) itd.

Jak już wspomniano, zanalizowany materiał językowy pochodzący z hobbystycznych forów związanych z motoryzacją autorka przedstawiła z dwóch punktów widzenia: socjolingwistyki oraz lingwistyki płci. Jest to nowatorskie podejście, zważywszy na to, że badaczka duży nacisk położyła na przedstawienie takich wyróżników języka płci, które niwelują jego stereotypowe wyobrażenie. Taki sposób opisu polskiego języka motoryzacyjnego XXI wieku może stanowić wzór do prowadzenia badań nad innymi językami środowiskowymi i powoduje, że książka Wioletty Wilczek stanowi cenne źródło wiedzy na temat omawianego socjolektu. Przejrzysty język monografii, szczegółowość analizy i przemyślana kompozycja stanowią zaś niewątpliwe atuty monografii.

Małgorzata Klauze

O Autorce

Małgorzata Klauze - doktorantka w Zakładzie Frazeologii i Kultury Języka Polskiego Instytutu Filologii Polskiej UAM. Zainteresowania badawcze: kształtowanie się nowych socjolektów i profesjolektów w polszczyźnie, moda językowa, frazeologia.
E-mail: malgorzata.klauze@wp.pl